

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Da dejanje moti posest, biti mora protivno pravu in svojeoblastno (§ 344 obč. drž. zak.).

Tožitelj Josip A. je s tožbo proti Ivanu J. zahteval, naj se razsodi, da mora toženec pripoznati zadnjo faktično posest tožiteljevo glede travnika št. 669 kat. obč. Police in glede ograje na njem, ter da je toženec to posest motil, ko je dne 17. aprila 1889 razdril omenjeno ograjo, da je torej nikakor več pod globo ne sme motiti, nego mora obnoviti poprejšnji stan. — Toženec je pri obravnavi na mestu samem odgovarjal, da on navedenega dne ni razdril ograje, in ugovarjal, da jo je preje spomladi pač večkrat razdreti dal, to pa zato, da je lahko rabil peš-pot po tožiteljevem travniku; razdril jo je tudi prošlo jesen, in tožitelj ga je koj na to tožil, a je potem od te svoje tožbe odpadel.

Okrajno sodišče v Z. je izdalo konečni odlok z dne 15. junija 1889 št. 3081: Toženec je dolžan pripoznati zadnjo faktično posest tožiteljevo glede travnika št. 669 kat. obč. Police in glede ograje na njem v 14 dneh pod eksekucijo, — daljšnja zahteva tožiteljeva, omejena pri obravnavi tako: motil je toženec tožiteljevo navedeno posest, ko je dne 17. aprila 1889 ograjo razdril, ne sme torej pod globo nikakor več motiti je, nego mora obnoviti poprejšnji stan v 14 dneh pod eksekucijo, se odbija, in vsaka stranka mora svoje stroške trpeti iz svojega. Razlogi: Stranki sami pravita, da tožitelj ima zadnjo dejansko posest parcele št. 669 kat. obč. Police, torej tudi posest ograje na tej parceli. Tožitelj navaja, da je dne 17. aprila 1889 ta ograja razmetana bila, in zahteva priznanja, da je on zadnji dejanski posestnik uže omenjene parcele ter ograje na njej, in trdeč, da je toženec razmetal to ograjo, zahteva tudi, naj prizna, da je motena rečena njegova posest, in naj obnovi poprejšnji stan posesti. V takšnih pravgdah je pretresati zgol zadnjo faktično posest in njeno motenje. Prvi del tožbene zahteve, nanašajoč se na faktično posest, dokazan je po ogledu in priznanji toženčevem, bilo mu je torej ugoditi. Toženec pa zanika, da bi bil dne 17. aprila 1889 podrl ograjo. Tožitelj ni za toženčevo podiranje niti v ta dan niti sploh v kritičnem tridesetdnevem roku na-

vedel prič razen svojega hlapca Franca L. in hlapca toženčevega Mihe B. Le-ta ni potrdil, da bi bil toženec podiral, a priznal je, da je on sam večkrat podrl to ograjo; povedal je tudi, da mu je tožitelj nekoč nazadnje — kedaj, ni mogel določiti — branil podirati ograjo. Priča Franc L. je pač potrdil, da sta dne 17. aprila 1889 toženec in hlapec njegov ograjo podrla; a ta priča je hlapec tožiteljev in, sumen po § 142 obč. sod. r., ne more dokazovati. Bilo je torej odbiti drugi del tožbene zahteve. Izrek, da mora vsaka stranka svoje stroške sama trpeti, utemeljen je v § 25. zakona z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak., ker je vsaka stranka nekaj propadla in ker je smatrati, da sta uspeha obeh strank jednaka.

Proti temu odloku sta se pritožila oba, tožitelj in toženec. Rekurz tožiteljev je naglašal, da je navedeno moteče dejanje toženčevo dokazano, da pa toženec tudi sam pripoveduje, kako je poprej podiral ograjo, ne da bi glede na poprejšnji čas očital zamudo tožbe, ta je torej opravičena tudi zaradi poprejšnjih motitev. — Toženec pa v svojem rekurzu poudarja, da je tožbeno zahtevo povse odbiti in prisoditi zagovorne stroške, kakor hitro je dokazano, da toženec ni storil motečega dejanja.

Višje deželno sodišče v G. je ugodilo rekurzu tožiteljevemu ter z odločbo z dne 25. julija 1889 št. 6961 razsodilo v smislu tožbene prošnje. Razlogi: Toženec priznava zadnjo faktično posest tožiteljevo na parceli 669 kat. obč. Police, on se je tudi udal, da je ograjo, katero je tožitelj na tej parceli postavil, v točki c lokalnega ogleda spomladi 1889. l. osemkrat razdril bodi sam bodi po svojih ljudeh. Priča Franc L. potrjuje, da je to podiranje bilo tudi dne 17. aprila 1889. Toženec pa nikjer ne trdi, da bi le-tá tožba ne bila vložena pravočasno. Tudi se toženec ne more uspešno sklicevati na svojo pravno posest, ker je tožitelj veljavno trdil, da se je toženec skrivši in siloma prikradel v to posest, a za takšno posest toženec po § 345 in 346 obč. drž. zak. ne more zahtevati nikake zaščite.

V svojem revizijskem rekurzu je toženec naglašal, da je razdirajoč ograjo branil le svojo pravno posest, hoditi po tožiteljevem travniku, in da je to posest tožitelj sam pripoznal, ko je v jeseni poprej odpadel od svoje tožbe s podobno prošnjo.

Najvišje sodišče je revizijskemu rekurzu toženčevemu ugodilo, odločbi spodnjih sodišč predružačilo ter razsodilo, da se

tožiteljeva zahteva odbija, ampak da tožitelj mora tožencu povrniti pravnne stroške prve inštanice in tudi stroške apelacijske ter revizijske, svoje stroške prve in druge inštanice pa trpeti iz svojega Razlogi: V pravnih zaradi motene posesti ni pretresati zgolj zadnje faktične posesti, nego tudi to, je li bila motena ta posest. O moteni posesti in sicer takšni, da je odboj motitve opravičen, moči je govoriti samo tedaj, kedar se motitev znači kot pravuprotivje in svojeoblastje. Tožitelj pa v tej svoji tožbi navaja, da toženec rabi peš-pot po njegovem travniku, navaja tudi sedaj, da je ta raba moteči poseg v njegovo posest. Podobno je navajal tudi v svoji tožbi sub praes. 19. septembra 1888 št. 4537, a umaknil je dotično zahtevo. Zatorej ni moči dvomiti, da toženec zares faktično poseduje pravico pota na tožiteljevem travniku. Tožitelj pa nadalje priznava, da ograja, katero je postavil, zapira to pot, in tudi, da se je ograja že 1888. leta odprla na oznamenjenem mestu v to, da se je otvoril prelaz. Pravi sicer, da ni bil zvedel, kdo je to storil, a to trditev oprometa vsebina tožbe, katero je on bil lani vložil, rekši, da je toženec že septembra meseca l. l. odprl ograjo na istem mestu ter da hodi preko njegovega travnika. Tožitelj je pa odpadel od te tožbe. Če je torej toženec spomladi 1889 zopet odprl ograjo če takisto po glasu lokalnega ogleda ni prestopil svoje meje, samo da si je otvoril prelaz, onda tega nikakor ni smatrati za motitev, posesti, ampak po smislu § 344 obč. drž. zak. zaščitnim sredstvom za pravno posest toženčevo, kateri je pretila nevarnost. Ker torej tukaj ni pravega povoda za tožbo, zato tudi ni nikakega razloga, s pravom siliti toženca, da mora pripoznati tožiteljevo posest, ki se sicer drugače ne ometa, in ravnati je bilo po smislu dvor. dekr. z dne 15. februarja 1833, št. 2593 zb. pr. zak. in po zakonu z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak.

b) Za eksekutivno postopanje po § 298 obč. sod. r. in dv. dekr. z dne 7. majnika 1839, št. 358 zb. pr. zak. treba, da je iz listine razviden pravni temelj tožbeni tirjativni.

Na tožbo Franca K. proti Valentinu T. zaradi 4447 gld. 23 kr. je deželno sodišče v Lj. z odlokom z dne 6. decembra 1887, št. 9292 določilo narok za ustno obravnavo po smislu § 298 obč.

sod. r. in dvor. dekr. z dne 7. majnika 1839, št. 358 zb. pr. zak. Tožitelj je svojo eksekutivno tožbo utemeljeval rekši, da je zalagal za toženca pri skupnem stavbinskem podjetji denar, račun da je dne 31. decembra 1883 pokazal tirjatev 4691 gld. 18 kr. njemu v dobro, a to se je zavezal toženec plačati v letu dnij, kar dokazuje njegovo pismo z dne 26. januarija 1884 pod A; imela sta dne 29. decembra 1884 na novo račun v isti reči in odtod pristojna tožitelju tirjatev ostalih 4447 gld. 23 kr., kar je tožitelj pripoznal v svojem pismu z dne 29. decembra 1884 pod B.

Višje deželno sodišče v G. je na toženčev rekurz odlok deželnega sodišča predruožilo in uvedlo zakonito pismeno postopanje, češ zategadelj, ker ni moči smatrati, da toženčevo pismo z dne 29. decembra 1884, obsegajoče zgol izrecilo, da dolguje tožitelju ostalih 4447 gld. 23 kr., zadoščuje za uvedbo eksekutivne pravde, kateri treba listine, dajoče popoln dokaz za plačilno zavezo dolžnikovo in za doteklost dolga.

V revizijskem rekurzu pravi tožitelj, da zakon nikjer ne zahteva dokaza za doteklost dolga; sicer pa se je toženec s pismom pod A zavezal, da bode 4691 gld. 18 kr. plačal v letu 1884, a v pismu pod B se sklicuje na svoje pismo pod A, priložena je torej tožbi listina, ki za doteklost dolga dela popoln dokaz.

Najvišje sodišče pa je z odločbo z dne 13. marcija 1888, št. 3065 zavrglo rekurz in potrdilo odločbo višjega dež. sodišča z dne 11. januarija 1888, št. 43 zategadelj, ker pismo z dne 26. januarija 1884 v tožbi pod A nima v sebi pravnega temelja tožbeni tirjatvi in ga torej ni moči smatrati, da je listina, ki zasluuže polno vero in ki se lahko na njeni podlogi uvede eksekutivno postopanje.

e) Ako je odpoved zavrniti uradoma, dopusten je rekurz proti odloku, sprejemajočemu odpoved. (K §-u 15. lit. e) ces. nar. z dne 16. novembra 1858, drž. zak. št. 213.)

Simon H. pridržal si je bil, izročivši svoje posestvo sinu Janezu, odnosno sinahi Heleni H., dosmrtno stanovanje v hiši št. 6 v Z. Ker se s prejemnico ni mogel sporazumeti, vzel si je na stanovanje za postrežnico sorodnico Uršulo H.

Helena H. je s prošnjo de prot. 1. junija 1889 odpovedala Urši H. stanovanje, češ da stanuje v njeni hiši brez pravnega naslova, ter zahtevala, naj se Urši H. naroči, da mora stanovanje v 8 dneh ostaviti ali pa v istem roku vložiti proti odpovedi ugovore po smislu § 6. ces. naredbe z dne 16. novembra 1858, drž. zak. št. 213.

Tej prošnji je okrajno sodišče v R. ugodilo z odlokom z dne 1. junija 1889 št. 3575, a na to je Uršula H. pravočasno vložila ugovore, trdeč da cesarska naredba z dne 16. novembra 1858, drž. zak. št. 213 na slučaj ni uporabna, ker odpovedovalka sama ne trdi, da bi bila sklenila ž njo gledé prepirnega stanovanja najemno pogodbo, napominana cesarska naredba pa velja le za prepire, izvirajoče iz zakupne ali najemne pogodbe.

Te ugovore je okrajno sodišče v R. z razsodbo z dne 3. septembra 1889, št. 5763 zavrnilo ter obsodilo Uršo H. v povračilo stroškov. Razlogi: Na ugovor, da ces. naredba z dne 16. novembra 1858, drž. zak. št. 213 ni pristojna za le-tá pravni slučaj, se ni bilo ozirati. Ta prepirna reč spada na prvi pogled pod najemne reči, kajti prepirno je, ima li Urša H. praven naslov, da stanuje v hiši Helene H., ali ne. — Le-tá zanika to; ni li to najemni prepir? Sicer pa je bilo Urši H. uže po § 26. sum. pat. zagovarjati se proti odpovedi tudi »in merito« ter navesti svoj pravni naslov za prepirno stanovanje, a tega ni storila, nego je le prerekala, da stanuje ondu temeljem najemne pogodbe. Pretirano je na vsak način misliti, da je napominano posebno skrajšano postopanje merodavno le takrat, če je bila o zakupu ali najemu sklenena pogodba. To mnenje ni opravičeno, niti v besedah § 1. navedene cesarske naredbe same, niti v stvari danes prepirni, kajti ako bi bilo to mnenje pravo, bil bi tist, ki se vrine brez naslova v stanovanje, na boljšem, nego li tist, ki ima za-se pogodbo t. j. reden pravni naslov. »In merito« se pa Urša H. proti odpovedi, kakor rečeno, niti zagovarjala ni, bilo je torej njene ugovore zavrniti, in ker je v pravdi popolnoma propala, zadene jo po § 24. zak. z dne 16. majnika 1874, drž. zak. št. 69 tudi povračilo stroškov.

Apelaciji Urše H. je višje deželno sodišče v G. z odločbo de int. 5. oktobra 1889, št. 6707 ugodilo ter postopanje razveljavilo kot ničevno, ob enem pa razsodilo, da naj vsaka stranka trpi svoje stroške. — Razlogi: Gledé na to, da je cesarska naredba z dne 16. novembra 1858, drž. zak. št. 213 uporabna

le za prepire, izvirajoče iz najemnih in zakupnih pogodb, t. j. za odpovedi ter povrnitev nepremičnin, vzetih v najem ali zakup, da torej brez dotične pogodbe ne more biti govora o uporabnosti tega postopanja, gledé na to, da Helena H. uže v zapisniku z dne 1. junija 1889 in pozneje v pravdi trdi le, da Urša H. za stanovanje v njeni hiši nima nikakega pravnega naslova, torej tudi zakupne ali najemne pogodbe ne, gledé na to, da uže zaradi teh izpovedeb ni bilo moči postopati po navedeni cesarski naredbi, bilo je apelovano razsodbo razveljaviti, ves postopek proglašiti ničevim ter zaukazati c. kr. okrajnemu sodišču, da vrne Heleni H. prošnjo za odpoved de prot. 1. junija 1889, št. 3575 kot nedopustno. Stroške je bilo med strankama pobotati, ker je tudi Urša H. zakrivila postopanje zakonu protivno s tem, ker ni vložila proti odpovednemu odloku z dne 1. junija 1889, št. 3585 ničnostnega rekurza.

Proti tej razsodbi gledé stroškov je Urša H. vložila revizijo, sklicujoč se na § 15. lit. e) večkrat imenovane cesarske naredbe, ki določuje izrecno, da je nedopusten rekurz proti odpovedi po smislu § 6. in naročilu po smislu § 11. ibid.

Najvišje sodišče je to revizijsko pritožbo z odločbo de int. 17. decembra 1889, št. 8668 zavrglo, gledé na to, da Urši H. za uspešno branitev proti odpovedi z dne 1. junija 1884, št. 3575 ni bilo treba vložiti ugovorov, nego bi bila lahko z rekurzom zahtevala, naj se Heleni H. zaprošena odpoved uradoma zavrne; § 15. lit. e) cesarske naredbe z dne 16. novembra 1858 prepoveduje sicer rekurz proti naročilu po smislu § 6. ali pa 11. ibid., a ta določba le tu ni merodavna, kajti § 6. ibid. zaukazuje, da je odpoved le potem vročiti nasprotniku z naročilom, da sme v 8 dneh prigrasiti ugovore, ako ni uradoma zavrniti odpovedi. Odpoved Helene H. bilo je, ker ni napovedala pravnega temelja odpovedi, t. j. ker se ni sklicevala na zakupno ali najemno pogodbo, zavrniti uradoma; proti odloku prvega sodnika, s katerim se je sprejela odpoved, bil je torej pač dopusten rekurz. Stroški, ki si jih je Urša H. napravila, ker je proti odpovedi vložila ugovore, niso zategadelj bili potrebni za uspešno branitev njenih pravic ter jih jej ni bilo moči prisoditi na podlogi §§ 24. in 26. zakona z dne 16. majnika 1874, drž. zak. št. 69.

e) Deloma nepoplačane stroške pripravljene tožbe je moči iztožiti z isto pripravljeno tožbo.

Franc K. se je v zadolžnici z dne 20. marcija 1876 zavezal, da bode posojilo 200 gld. in 10 % obresti po prejšnji šestmesečni odpovedi vrnil upnici Urši T. Zastopnik Urše T. je dne 17. majnika 1888 pisal dolžniku pismo, da mu odpoveduje glavnico na šest mesecev, in dodal je še besede: »tedaj mi bodeste morali glavnico z obrestmi vred teden pred božičem 1888 plačati.« — Ker ni bilo plačila, sestavi zastopnik Urše T. dne 4. decembra 1888 tožbo na plačilo glavnice 200 gld. in 10 % obrestij od dne 20. marcija 1888 dalje. Ko je bila tožba uže na čisto spisana, kolekovana, kolacijonovana in od odvetnika signovana, pride dolžnik dne 5. decembra 1888 v pisarno zastopnikovo in tam izjavi, da je pripravljen plačati le glavnico v znesku 200 gld. in 10 % obresti za 2 $\frac{1}{2}$ meseca, a ne uže od 20. marcija 1888 dalje. Koncipijent zastopnikov A opozori dolžnika, da je obrestij plačati od dne 20. marcija 1888, potem tudi, da je tožba uže popolnoma pripravljena in da mora torej Franc K. plačati tudi tožbene stroške, katere mu zaračuna z zneskom 8 gld. Dolžnik pa odgovori, da obrestij ne plača več, nego za 2 $\frac{1}{2}$ meseca, stroškov pa da likviduje le 4 gld. Na to dogovorita koncipijent A. in Franc K. nastopno: Dolžnik plača takoj glavnico, obresti za 2 $\frac{1}{2}$ meseca in stroškov 4 gld., skupaj znesek 208 gld. 18 kr. in koncipijent A sprejme ta znesek na račun tirjatve Urše T. Da se pa rešita vprašanji, je li dolžnik dolžan obresti od 20. marcija 1888 naprej in pa več kot 4 gld. stroškov plačati, vloži se uže pripravljena tožba pto 200 gld. s prip. in njena zahteva se pri prvem naroku primerno skrči. Dolžnik plača na to 208 gld. 18 kr., prejem tega mu koncipijent A. potrdi, a po pomoti v potrdilo s številkami in besedami zapiše svoto 218 gld. 18 kr. — Drugi dan, dne 6. decembra 1888 vloži se tožba.

Pri prvem naroku o tožbi posredoval je za tožiteljico drug koncipijent njenega zastopnika, B. Le-temu nasproti skliceval se je toženec Franc K. na potrdilo koncipijenta A, češ, da po njem je uže plačal svoto 218 gld. 18 kr. Ker koncipijent B ni bil popolnoma informovan, dá se preslepiti in vzame za dokazano, da je toženec uže plačal svoto 218 gld. 18 kr. Ker pa so obresti za čas

od 20. marcija 1888 do plačila dne 5. decembra 1888 znašale 14 gld. 18 kr., mislil je navedeni substitut, da je toženec plačal bil kapital 200 gld., vtoženih obrestij 14 gld. 18 kr. in priznanih stroškov 4 gld., skupaj torej 218 gld. 18 kr. Zaradi tega je v zapisniku priznal, da je toženec pred tožbo plačal le-té zneske, in skrčil je tožbeno zahtevo tako, da naj se toženec le obsodi, da mora tožiteljici plačati sodne stroške, razen na račun plačanih 4 gld. — O tej zahtevi se je potem obravnavalo. Toženec je ugovarjal: 1. da je po priznanji tožiteljice plačal, še predno se je vložila tožba, vso glavnico in obresti, kolikor jih tožba zahteva, da je torej svojo zavezo iz zadolžnice z dne 20. marcija 1876 uže poprej izpolnil; 2. da je plačal še preveč, ker prizna obrestij le za $2\frac{1}{2}$ meseca, tako da je na ta račun 10 gld. plačane svote preostajalo za stroške; 3. da pa vtožena tirjatev tudi dné prezentacije tožbe, 6. decembra 1888, še zapadla ni bila, ker ga je tožiteljica v pismeni odpovedi izrecno pozvala, da naj plača teden pred božičem, torej 18. decembra 1888.

Še za te pravde je kazensko sodišče toženca Franca K. zaradi tega, ker je koncipijenta B s potrdilom koncipijenta A, o katerem je dobro znal, da je v njem le iz pomote potrjena svota 218 gld. 10 kr., preslepil, spoznalo krivim prestopka goljufije in obsodilo ga, da mora zasebnemu udeležencu, zastopniku Urše T., plačati škodo 10 gld.

Na to kazensko pravdo sklicevala se je tožiteljica v repliki, kjer je tudi razjasnila, da je v resnici prejela od toženca le 208 gld. 18 kr. Za m. del. okrajno sodišče v Lj. je z razsodbo z dné 30. junija 1889, št. 14632 tožbo odbilo iz nastopnih razlogov: »Iz določil § 298. obč. sod. r. in § 24. zakona z dné 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak. je razvidno, da pravdni stroški zadenejo tisto stranko, ki je propala v pravdnem predmetu. Pravdni predmet tu je ostanek glavnice 200 gld. Tožiteljica je pa sama priznala, da jej je toženec uže 5. decembra 1888, torej predno se je tožba vložila, plačal glavnico in tudi del obrestij ali, kakor toženec trdi, vse obresti. Tožba, ki se je vložila 6. decembra 1888 in katera zahteva glavnico 200 gld. in obresti, torej po priznanji tožiteljice same ni imela več pravne podloge, kajti v njej se navajajo dejanja in iz njih se izvaja zahteva, katera ni bila več eksistentna. Ako tožiteljica ni bila s tem zadovoljna, kar jej je toženec dné 5. decembra 1888 kot plačilo glavnice, obrestij ter stroškov odštel, ni bila primorana denarja spre-

jeti (§ 1415. obč. drž. zak.) in ko ga je pa sprejela, gotovo ni opravičena s tožbo tega zahtevati, kar je bilo, kakor to sama prizna, uže plačano. Tožiteljica je prejela od toženca 208 gld. 18 kr. To prizna sama. Prejela je pa tudi vsled kazenske razsodbe z dné 7. svečana 1889, št. 136 še znesek 10 gld., skupaj torej 218 gld. 18 kr. V tem znesku je uže tudi zaslužek za tožbo 4 gld. Bil bi jedino le znesek 4 gld. ostalega zaslužka, ki bi ne bil poravnán, in ta bi mogel biti pravdni predmet. Treba bi bilo, da sodnik določi ta zaslužek, ki bi lahko s 4 gld. tudi pokrit bil. Vsekakor bi pa bilo ta znesek posebej svojestavno iztožiti. Tožba, ki je v glavnem in pripoznano skoraj da vsem pravdnem predmetu neistinita, nikakor ne more biti podloga pripoznanju pravnih stroškov. Zatorej bilo je zahtevo, restringovano na stroške, tudi odbiti.

Zoper to razsodbo vložila je tožiteljica apelacijo, kateri je višje deželno sodišče v G. z razsodbo z dné 27. novembra 1889, št. 7803 ugodilo, spoznavši, da mora toženec tožiteljici sodne stroške razen na račun plačanih 4 gld. plačati. To iz nastopnih razlogov:

Tožiteljica skržila je svojo tožbeno zahtevo na povračilo pravnih stroškov odštevši plačane 4 gld., tudi sodbi je omejiti se na izrek o stroških. Toženec izpodbija to tožiteljičino zahtevo iz dveh razlogov: a) ker tirjatev v dan vložene tožbe še ni zapadla bila, in b) ker je pred vložbo tožbe glavnico z vsemi pripadki vred popolnoma plačal. — Nobeden teh ugovorov ne veljá. Kar se tiče ugovora *ad a.* toženec ni zanikaval, da mu je tožiteljičin zastopnik dné 17. majnika 1888 glavnico pismeno odpovedal in da mu je ta odpoved najpozneje dné 20. majnika 1888 prišla v roke. V tej odpovedi, katere izvirnik leži v kazenskem aktu D ad III, izjavlja tožiteljica, da tožencu na podlogi zadolžnice z dné 20. marcija 1876 odpoveduje glavnico 200 gld. v plačilo v šestih mesecih. Če je torej koncem odpovedi stavek: »Tedad mi bodete morali glavnico z obrestmi teden pred božičem 1888 vrniti« — to ni moglo vsebine odpovedine, in le ta je odločilna, predrugáčiti in toženca njegove zaveze, glavnico in obresti v šestih mesecih vrniti, odvezati. Ni imel nikakega vzroka misliti, da mu hoče tožiteljica s tem podaljšati plačilni rok za jeden mesec, sosebnó ker je od njega uže dné 27. marcija 1888, kakor sam navaja, plačilo v 8 dneh zahtevala; nego bilo je jasno, da je ta odstavek imel za podlogo napačno zra-

čunanje gledé preteka odpovednega rokù. Glavnica bila je torej dné 20. novembra 1888, dolgo torej pred vložbo tožbe, zapadla. — Kar se tiča ugovora *ad b* je po priznanji toženčevem dokazano, da je znesek 208 gld. 18 kr. plačal; od tega je šlo na kapital 200 gld., na 10 % obresti od 18. septembra 1888 do plačilnega dne 4 gld. 18 kr. in na stroške 4 gld. S tem pa, če se tudi ne ozira na tožiteljičino trditev, da so obresti od 20. marcija 1888 na dolgu, niso niti uže narasli stroški bili popolnoma plačani. Toženec namreč ni zanikal, da je bila takrat, ko je napominano plačilo zvršil, tožba uže sestavljena, na čisto spisana, kolekovana, kolacijonovana in od tožiteljičinega zastopnika signovana. Ker je bil dolg dné 20. nov. 1888 v plačilo zapadel in do 4. decembra 1888 ni bilo plačila, bila je tožiteljica dné 5. decembra 1888 gotovo opravičena, vložiti tožbo na plačilo, temveč pripraviti jo. Dotične stroške mora mudljivi dolžnik uže po določilih XXX. poglavja obč. drž. zak. o odškodovanji upniku povrniti. K tem stroškom, ki so v tožbi zaznamovani, spadajo: Pot tožiteljice k odvetniku, a le v znesku 1 gld.; informacija odvetniku, a le v znesku 1 gld.; sestava tožbe, a le z 2 gld. 2 kr.; prepis 70 kr.; prepis prilog 60 kr.; pooblastilo in kolek 1 gld.; kolek in papir 20 kr.; skupaj 6 gld. 50 kr. Na to plačal je toženec le 4 gld. in dolgoval je še 2 gld. 50 kr. Najmanje zaradi tega zneska bila je tožiteljica opravičena vložiti tožbo in če je uže sestavljeno, in za ekspedicijo pripravljeno tožbo vložila, namesto da bi bila sestavila novo tožbo, storila je to s privolitvijo toženčevo, kajti ta ni prerekal, da mu je tožiteljičin zastopnik, predno je delno plačilo storil, povedal, da je tožba uže sestavljena in pripravljena in da bode obravnava o njej, če bi tožiteljica s plačanim zneskom ne bila zadovoljna. Predrugčiti tožbe tako, da bi se bila glasila zahteve le na plačilo ostanka, tožiteljica ni bila nikakor zavezana. Imela bi bila le storjeno delno plačilo navajati, to je pa itak povse storila pri prvem naroku. Jasno je torej, da je bila tudi po storjenem delnem plačilu opravičena, vložiti tožbo. Ker je pa toženec tudi pri obravnavi in potem, ko je tožiteljica svojo zahtevo na povračilo stroškov razen uže plačanih 4 gld. skrčila bila, odmetal priznanje katerih daljnjih stroškov koli, bili so tudi daljnji stroški tožiteljičini potrebni v obrano njene pravice.

Kazensko pravo.

Zanimivejše razsodbe v obrano kaz. zakona (§ 33. in 292. kaz. pr. r.).

IX. *)

K pojmu § 5. zakona z dne 15. novembra 1867 št. 135 drž. zak. o shodnem pravu.

Z razsodbo z dne 31. oktobra 1889, št. 6949 razsodil je kassacijski dvor na ničnostno pritožbo v obrano zakona, da se je z razsodbo okrožnega kot vzklicnega sodišča v I. z dne 27. decembra 1888, št. 9712, potem z ukrepom okrajnega sodišča v M. z dne 18. februarja 1889, št. 172 prelomil zakon sešbno v §§ 3. in 5. zakona z dne 15. novembra 1867, št. 135 drž. zak. o shodnem pravu.

Razlogi:

Okrajno sodišče v T. smatralo je za dokazano, da so občinski predstojnik v M., potem tamošnji poveljnik gasilnega društva, dalje občinski predstojnik in poveljnik gasilnega društva bližnje vasi S., spadajoče k župniji v M., dne 20. oktobra 1888 na predvečer stoletnega spominskega dneva, katerega se je sezidala župnijska cerkev v M., in ko je drugi dan imel biti umeščen novi župnik B., napravili bakljado k cerkvi in župnijskemu dvoru, ne da bi bili dobili poprej v to dovolitve od oblastva.

Na podlogi teh dejanskih okolnostij, za katere so se udali obtoženci, spoznalo jih je okrajno sodišče v T. s sodbo z dne 22. novembra 1888, št. 6296 krivimi prestopka po smislu § 3. zak. z dne 15. nov. 1867 št. 135 drž. zak. ter po § 19 istega zakona obso dilo v primerne denarne kazni.

Okrožno sodišče v I. pa je potem obtožence na njihov vzklic z razsodbo z dne 27. dec. 1888, št. 9712 obtožbe oprostilo, ker je menilo, da gre le-tu brezdvomno le za običajni ljudski obhod, ki ga ima § 5 omenjenega zakona v mislih, a da tega prvi sodnik brez vzroka ni hotel priznati. »Da je obhodu moči priznavati značaj »ljudskega običaja, ni potrebno, da se je določeni obhod v tistem »slučaji uže večkrat in na istem kraju ponavljal; zadoščuje uže,

*) Glej „Slov. Prav.“ letnik 1889 št. 8.

»če se taki obhodi med ljudstvom vršé ob enakih
»prilikah. Ker so take slovesnosti ob enakih prilikah povsod
»v deželi navadne, smatrati je torej zgoraj omenjeni obhod običajnim
»med ljudstvom, naj je bil ta obhod v občini M. jedin, ali ne«.

Pozneje je okrajno sodišče v M. na ovado orožnikov, da je
gasilno društvo v F. dne 13. febr. 1889 svojemu načelniku F. za
njegovo ženitev napravilo bakljado brez poprejšnje oblastvene do-
volitve, z ukrepom z dne 18. febr. 1889, št. 172 izreklo, da ne vidi
vzroka kazenskemu postopanju, ker tu gre za povsod običajni ljudski
obhod, ki je po § 5. zakona z dne 15. nov. 1867 št. 135 drž. zak.
izvzet določbam tega zakona.

Ta pravni nazor, na katerega se opira ta zgoraj navedena raz-
sodba vzklicnega sodišča v I. in ukrep okrajnega sodišča v M., pa
ni v zakonu nikakor utemeljen.

§ 5. zakona o shodnem pravu določa: »Dalje izvzemajo se do-
»ločbam tega zakona ljudski obhodi, ako se vršijo
»po dosedanjem običaji«. Napravo bakljad šteti je gotovo med
tiste pojave, s katerimi se v naših deželah po okolnostih obhajajo
slovesni dogodki; iz tega pa nikakor ne izhaja, da prišteva § 5. za-
kona o shodnem pravu vsako bakljado k tamo omenjenim izjemam.
Najpreje je vsaj dvomno, je li v naših deželah bakljade prištevati
ljudskim običajem, ako se premisli na jedni strani to, da se
te ne kažejo kot svojstvenosti ljudstva določenih okrajev, okrožij
ali dežel, izvirajoče iz ljudskega življenja, ampak kot šega, ki je dan-
danes vkupna vsemu omikanemu svetu. — na drugi strani pa to,
da bakljad navadno ne napravlja ljudstvo samo ali določeni krogi
ljudstva, nego da se njihovi udeležitelji, naj so to društva ali po-
samezne osebe, navadno od slučaja do slučaja združujejo po namenu,
kateremu služi naj ta pojava.

Odločuje pa tukaj na vsak način naslednje: Zakon omejuje iz-
jemno določbo § 5. na »ljudske obhode, ako se vršijo po dosedanjem
običaji«, — razširjajoč analogno določbo zakona o shodnem pravu z
dne 17. marcija 1849, št. 171 drž. zak. § 33., dela torej zakon izjemo
dolžnosti, prositi oblastvene dovolitve, »za take pojave ljudskih šeg
in verskega bogočastja, ki se izražajo v običajnih shodih«. Zakon
zahteva, da se je po ljudski šegi in običaji ustanovilo neko gotovo
pravilo, po katerem se določen obhod o gotovi priliki
povrača brez posebnega povoda samo vsled podedovane navade.

Ta pomen je izražen jasno v zakonovem besedilu, ker najprej poudarja »ljudske šege«, še bolj, ker se nanaša na to, da se obhod vrši po »dosedanjem (podedovanem) običaji«. »Šega« in »običaj« označujeta: enakomerno večkratno vajo, po večkratnem ponavljanji ustanovljeno pravilo, rimski »longaevus usus«, navado, ki je po dolgem ponavljanji zadobila nekako zakonsko moč. Ta pomen daje pa tudi »ratio legis«; kajti samo tam mogel je zakonodavec proizročitelje oprostiti dolžnosti, da za javne obhode dobé poprej dovolitve državnih oblastev, kjer obstoj takega — dostikrat zelo starega — običaja ne dopušča oblastvu nikakega dvoma, da je po pravu dopusten namen, kateremu naj služi obhod, in kjer na drugi strani poprejšnja oblastvena dovolitev za tak javni obhod lahko tudi zato izostane, ker je oblastvu prav zaradi starega običaja uže znano, da bode obhod; najtrdnejša podstava za to razlago zakona je v tem, da zakon v § 5. zakona o shodnem pravu v najožji zvezi »z ljudsko-običajnimi obhodi« omenja tudi obhodov, navadnih v bogoslužne namene po dosedanjem običaji (procesije, pogrebi).

Teh pogojev pa v zgoraj navedenih slučajih ni dobiti, in pravna zmotu sodišč je to, da sta smatrali izjemo § 5. zakona o shodnem pravu za utemeljeno, čeprav nista mogli v dejanskem oziru več trditi, nego da ima ljudstvo navado, napravljati od časa do časa bakljade v slavo osebam ali dogodkom. Tega pa omenjeni sodišči nista ugotovili niti po naravnem teku stvari ugotoviti mogli, da je napravljanje bakljad pri onih gotovih prilikah, za katere je šlo, postalo uže stalno pravilo. To je pa ugotoviti potreba, ako je uporabljati izjemno določbo § 5. zakona o shodnem pravu.

Jasno je, da se kak priličen javni obhod (bakljada) po okolišnih z ozirom na to, kateri dogodek ali katera oseba naj se slavi, lahko pokaže pravno nedopusten in da prisili vlado, odreči svojo dovolitev; prav tako ni moči prerekati, da je dopustnost vsakega takega obhoda treba presojati s stališča javne varnosti in javnega prometa, zategadelj, ker mu čas in kraj nista uže naprej določena.

Ti oziri ločijo uprav »obhod, ki se vrši po ljudski šegi in dosedanjem običaji«, od drugih enakih obhodov, ki se ne ponavljajo praviloma, ampak ki se vršijo le o posebnih prilikah.

Daljnega dokaza pač ni treba, da zahteva vprašanje, je li o gotovi priliki (tako, kedar slavijo stoletnico cerkve, umeščenje župnikovo, ženitovanje društvenega načelnika) dopustiti bakljado, za

vsak slučaj posebnega ukrepa, ker to vprašanje ni odločeno po dosedanjem običaji. V takih slučajih je od osebne in politične simpatije (ravna se to po povodu) nasproti gotovim dogodkom in osebam odvisno, bodi li sploh slovesnost in naj se li vrši ta slovesnost v javnem obhodu, s kakeršnim se dotičniku izkazuje udanost in spoštovanje.

V le-teh slučajih, kjer so občinska predstojništva in gasilna društva napravila bakljado, ni dvomiti, da so to slavnost provzročili še le sklepi dotičnih korporacij, in povod za to dan je bil nekaj iz osebnih ozirov (v slučajih okr. sodišča v M.), nekaj pa je časovno tako redek (v slučajih sodišča v T.), da ni čuda, če se sodišči nista mogli sklicati niti na jeden slučaj iz prejšnje dobe, ampak da jima je bila dovolj nezadostna ugotovitev, da se »taki obhodi sploh vršijo v ljudstvu ob enakih prilikah«.

Z ozirom na te razloge bilo je o ničnostni pritožbi c. kr. generalne prokurature na podlogi § 497, oziroma 292 kaz. pr. r. spoznati, da se je zakon prelomil v navedenem pogledu.

Književna poročila.

Pravniški časopisi slovanski. Letošnje leto gojijo perijodno pravno literaturo poleg našega „Slovenskega Pravnika“, kolikor nam dosedaj znano, še naslednji slovanski časopisi:

Hrvatski „*Mjesečnik*“ pravničkoga društva u Zagrebu XV. let. Urejuje ga v ime odbora pravničkoga društva dr. Blaž Lorković. Izhaja po jedenkrat na mesec v Zagrebu. Lastnik in založnik mu je pravničko društvo v Zagrebu.

Srbski „*Branic*“, časopis za pravne in državne nauke. IV. leto. Lastnik: „Udruženje javnih pravozastupnika u Srbiji“. Odgovorni urednik: A. Nemađović. Izhaja v zvezkih po jedenkrat na mesec v Belgradu.

Bolgarsko „*Juridičesko spisanie*“. Izdajajo P. Iv. Dančov, Georgi Zgurev in A. Kableškov. II. leto. Izhaja po jedenkrat na mesec v Sofiji.

Češki „*Právník*“, časopis věnovaný vědě právní i státní. Izdaja ga: Právnická Jednota v Praze. XXIV. leto. Odgovorna urednika: dr. Jiří Pražák in dr. Jos. Stupecký. Izhaja po dvakrat na mesec v Pragi.

Poljakom izhajata v Lovu: *Przegląd sędowcy i administracyjny* in pa *Prawnik* kot „organ polskich Towarzystw prawnych“. Le-tá izhaja XXI. leto vsako soboto, in izdajatelj ter urednik mu je dr. Ign. Szczepny Czemyński.